

Türkiye’de 2009-2021 Yılları Arasında Sağlık İşletmelerinde Gerçekleşen Finansal Performans Analizi

İzzet AYDEMİR¹

Öz

Türkiye’de yaşanan sağlıkta dönüşümle birlikte bölgesel sağlık üssü olma hedefi doğrultusunda önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Sağlık yatırımları ile kalkınma arasındaki olumlu ilişki ve bu doğrultuda sağlık harcamalarında yaşanan artışlar finansal performans yönetimini ön plana çıkarmıştır. Finansal performans göstergeleri, bir işletmenin başarı ya da başarısızlığının en önemli belirleyicileridir. Dolayısıyla hastanelerin bilanço ve gelir tablosuna dayalı finansal tablo analizlerinin çeşitli tekniklerle analiz edilmesi işletmelerin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin kanıta dayalı veriler sağlamaktadır. Bu amaçla araştırmada Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasına her yıl düzenli olarak veri paylaşan sağlık işletmelerinin sektörel analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda araştırmada oran analizleri ve trend analizleri teknikleri kullanılarak hastane hizmetleri alt sektörlerinin likidite durumları, finansal yapı, kârlılık ve faaliyet durumları değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda yapılan analizlerde likidite oranı kalemleri baz yıla göre düşük olmuştur. Faaliyet oranları incelendiğinde özellikle son yıllarda stok devir hızında bir azalış, ticari alacakların vadesinde de bir artış gözlenmiştir. Sağlık işletmelerinin ağırlıklı olarak yabancı kaynaklarla faaliyetlerini gerçekleştirdikleri saptanmıştır. İşletmelerin faaliyet kârlılarının yüksek olmasına karşın net kâr marjı yıllar itibarı ile genelde düşüş eğilimi göstermiştir. Öz sermaye kârlılık oranında bazı yıllarda artış gözlenirse de genelde baz yılın altında kaldığı tespit edilmiştir. Hastanelerin öz sermaye kullanım oranının artırılması ve varlık ve kaynak yapılarının gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Performans Göstergeleri, Oran Analizleri, Sağlık İşletmeleri, Sektörel Analiz, Trend Analizi

Financial Performance Analysis in Health Institutions between 2009-2021 in Turkey

Abstract

With the transformation in health in Turkey, there has been remarkable developments such as being a regional health base. The positive correlation between health investments and development as well as a gradually increase in health expenditures have brought financial performance management to the fore. As financial performance indicators are the essential part of success and failure, analyzing the financial statements of hospitals provides evidence-based data pertaining to the strengths and weaknesses of the enterprises. In this paper, a sectoral analysis of health organizations that regularly submit data yearly to the Central Bank of the Republic of Turkey has been analyzed in terms of liquidity status, solvency structure, profitability, and efficiency status by using ratio and trend analysis techniques together. When analyzed, liquidity ratio items have been observed lower than the base year. In efficiency ratios, particularly in recent years, there has been a decrease in inventory turnover rate but an increase in account receivables turnover ratio. Furthermore, it has been determined that health organizations predominantly carry out their activities with liabilities. Although the operating profits of the enterprises are high, the net profit margin has generally shown a downward trend over the years. As for the return on equity, there has been an increase in the rate of return on equity in some years, however, generally remained below the base year. It is recommended that hospitals should increase the return on equity utilization and review their asset and resource structures.

Keywords: Financial Performance Indicators, Ratio Analysis, Health Organizations, Sectoral Analysis, Trend Analysis

Atıf İçin / Please Cite As:

Aydemir, İ.(2024). Türkiye’de 2009-2021 yılları arasında sağlık işletmelerinde gerçekleşen finansal performans analizi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(1), 186-200. doi:10.33206/mjss.1301055

Geliş Tarihi / Received Date: 23.05.2023

Kabul Tarihi / Accepted Date: 17.09.2023

¹ Dr. Öğr. Üyesi- Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, iaydemir@bingol.edu.tr

 ORCID: 0000-0003-4222-2659

Giriş

Türkiye’de 2000’li yılların başında gerçekleştirilen Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında etkin, verimli, nitelikli ve ağdaş standartlarda sağlık hizmetlerinin sunulması için bir dizi ilkeler ve stratejiler hayata geçirilmiştir. Bunlardan bölgesel cazibe merkezi ve sağlık üssü olma ile sağlık turizminde önemli destinasyon alanlarından biri olmak Türkiye’nin sağlık alanındaki stratejik hedefleri arasında yer almaktadır. Dünya Turizm Organizasyonunun (UNWTO) verilerine göre Türkiye ilk 10 sağlık turizmi destinasyonları arasında yer almaktadır (UNWTO, 2019). Özellikle sağlık turizmi alanında rekabetçi fiyat uygulamalarına sahip olması, plastik ve estetik alanında gelişimsel mesafeleri kastetmesi, akreditasyon koşullarının varlığı, yüksek kalitede ve gelişmiş sağlık teknolojilerini kullanması Türkiye’yi global düzeyde cazip sağlık merkezleri haline getirmiştir (Üstün ve Uslu, 2022).

Sağlık hizmetleri pahalı ve insan yaşamı için hayati öneme sahiptir. Sağlık hizmetleri için cepten yapılan ödemelerin dışında her yıl kamu bütçesinden ya da gayri safi milli hâsıla içinde sağlığa önemli düzeyde finansal kaynak ayrılmaktadır. Yapılmış olan akademik çalışmalarda sağlık harcamaları ile ülkelerin kalkınması ya da gelişmesi arasında nedensellik bağının olduğu ortaya konulmuştur. Demirgil, şantaş ve şantaş’ın (2018) alışmasında sağlık harcamalarında meydana gelen %1’lik artışın ekonomik büyümeyi %0,55 oranında artırdığını göstermiştir. Bununla birlikte son yıllarda Türkiye’de kamu-özel işbirliğine dayalı model kapsamında yapılan kompleks hastanelerde (şehir hastaneleri) her yıl ciddi anlamda kamudan özele finansal transferler gerçekleşmektedir. Örneğin Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) verilerine göre 2023 yılında Şehir hastaneleri sağlık harcamalarının Sağlık Bakanlığı bütçesine oranının yaklaşık olarak %15 civarında olduğu vurgulanmıştır (SES, 2023). Tüm bu parametreler göz önüne alındığında sağlık işletmelerinin bilanço ve gelir tablolarına ilişkin verilerin doğru, şeffaf ve güvenilir bir şekilde düzenlenmesi, yorumlanması ve sonuç elde edilmesi önem taşımaktadır.

Sağlık sektöründe yaşanan değişim ve dönüşüm kapsamında kaynakların etkin ve verimli kullanılması önem taşımaktadır. Sayısal olgular ve rakamlarla ifade edilmenin ön plana çıktığı sağlık kurumlarında, doğru bilginin elde edilmesi ve bu bilginin karar alma süreçlerinde kullanılması giderek yaygınlık kazanmaktadır. Bu kapsamda özellikle hastanelerin finansal performansının önemli bir stok değişkeni olan finansal tabloların doğru yöntemlerle analiz edilmesi karar verme sürecinde avantaj sağlamaktadır (Bülü, Özkan ve Ağırbaş, 2017, s. 269). Hastanelerin finansal performansı; verimlilik ve etkililik unsurlarını birleştiren ve tıbbi faaliyetlerin kalitesi ile hasta memnuniyetini sağlayacak şekilde mevcut kaynakları rasyonel bir şekilde yönetme yeteneğini tanımlayan karmaşık bir süreçtir (Vlasiadis, Maisi, Patelarou ve Patelarou, 2019, s. 1). Hastanelerin ayakta kalabilmesi, varlığını sürdürebilmesi ve toplumun sağlık hizmetleri beklentisini karşılayabilmesi için finansman sisteminin güçlü olmasına bağlıdır. Hastanelerin finansal performans kaynaklarını kontrol edilebilir şekilde yönetmeleri, finansal ve operasyon verimliliğinin sağlanmasıyla olanaklı olmaktadır. Özellikle hastanelerin sınırlı kâr elde etme arayışı ve ihtiyaç duyulan sermayeye kolay erişim gibi kritik noktalar finansal performansın etkin ve doğru yönetilebilir olmasına bağlıdır (Dong, 2019: 2).

İşletmelerin varlık ve kaynak yapılarının doğru analiz edilmesi finansal kaynakların etkili ve verimli bir şekilde yönetimiyle mümkündür. Sağlık kurumlarının yabancı ve öz kaynak yapısı, likidite ve net çalışma sermayesi, faaliyet kapasitesi, gelir ve gider kalemleri ile kâr ve zarar durumlarının tespit edilmesi bu bakımdan önem taşımaktadır. Finansal performans analizleri, mali tablolar yardımıyla gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla sağlık işletmelerinin öz sermaye yapısı, kısa ve uzun vadeli yükümlülüklerini yerine getirebilme yeterliliğı ve kaynakların ne ölçüde verimli kullanıldığını saptamak için finansal tablo analizlerinden yararlanılmaktadır. Finansal tablolar; işletmelerin mali durumu ve faaliyet sonuçları hakkında veri sağlayan tablolardır. Edinilen verilerin anlam kazanabilmesi için bu verilerin analiz edilerek bilgiye dönüştürülmesi ve yorumlanmasına bağlıdır (Aydemir, 2018, s. 135; Karadeniz, 2016, s. 102).

Finansal kaynakların etkinlik ve verimlilik kriterlerine uygun bir şekilde kullanılması için birer işletme olan hastanelerin mali yapılarının, kaynak hacminin, varlık ve kaynaklarının analiz edilmesi önem taşımaktadır. Buradaki önem, sağlık işletmelerin bilanço ve gelir tablolarının şeffaflık, hesap verilebilirlik ve doğru bir şekilde analiz edilmesine atfedilebilir. Hastanelerin mali yapılarının şeffaf olması, varlık ve kaynaklarının dayandığı parametrelerin bilinmesi ve doğru araçlarla mali tabloların analiz edilmesi finansal kaynak gereksinimleri hakkında güvenilir veriler sağlamaktadır. Bu bakımdan bu araştırmada Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) (2022) sisteminde kayıtlı “*Q-86.1 Hastane Hizmetleri Alt Sektörü*” nün 2009-2021 yıllarına ait 13 yıllık finansal performansı, finansal oran analizleri ve trend (eğilim yüzdeleri) analizi ile incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada, 13 yıllık bir zaman diliminde TCMB ile veri

paylaşımında bulunan sağlık işletmelerinin finansal tablolarının hem eğilim hem de oran analizleri ile birlikte değerlendirilmesi, yapılmış olan diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır.

Araştırmada öncelikle finansal tablo analizleri ve bu analizlerden oran ve eğilim analizleri hakkında literatür ekseninde tartışılmıştır. Daha sonra finansla tablo analizleri kullanılarak Türkiye’de yapılmış çalışmaların özet bulgularına yer verilmiştir. Yöntem kısmında verilerin nasıl elde edildiği ve hangi modeller ya da araçlarla analiz edildiği belirtilmiştir. Bulgular bölümünde hastane hizmetleri yapısal analizi ortaya konularak elde edilen veriler oran ve trend analizi ile ortaya konmuştur. Sonuç bölümünde araştırma analizi doğrultusunda elde edilen bulgular tartışılmış ve öneriler geliştirilmiştir.

Finansal Tabloların Analizi

Finansal göstergeler sıklıkla finansal oranlar olarak ifade edilir. Oranlar, işletme paydaşlarına finansal tablolarda yer alan verileri anlamlı bilgilere dönüştürmek için kısa ve sistematik bir yol sağlayan stratejik bir yönetim aracıdır. Bu nedenle, belirli bir süre içindeki eğilimleri belirlemek veya hedeflere ve genel kabul görmüş oranlara ulaşıp ulaşılmadığını değerlendirmek için endüstri standartlarıyla karşılaştırmalarının yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda elde edilen bilgiler bir işletmenin performansını iyileştirmenin yanı sıra geçmiş ve mevcut mali durumunun analizinde, planlamasında ve karar alınmasında da kullanılmaktadır (Suarez, Lesneski ve Denison, 2011, s. 420). Hastanelerin finansal oran göstergeleri, finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkileri oranlar halinde göstermektedir. Bu nedenle finansal oran göstergeleri, işletmelerin finansal durumunu ve iş performansını belirlemede fikir sağlamaları bakımından önem taşımaktadır (Lee, 2015, s. 312).

Sağlık kurumlarında finansal performans analizleri, muhasebe kayıtları sonucu tutulan bilanço ve gelir tablosu ile diğer mali tabloların, bazı analiz teknikleri kullanılarak elde edilen sonuçların analizi ve yorumlanmasına yönelik işlemlerdir. Bu bakımdan finansal analizler; finansman, yatırım ve fiyat belirlemeye yönelik kararların alınmasına yönelik süreçleri kapsayabileceği gibi işletmenin belirlediği hedef ve misyonu gerçekleştirmede, kârlılık, verimlilik ve mali yönden gelişmesini sürdürmeye yönelik yapılan değerlendirmeleri de kapsamaktadır. Finansal tablo analizleri aynı zamanda kurum dışındaki kreditorler, yatırımcılar ve devlet gibi paydaşlara önemli ve değerli bilgiler sağlanmaktadır (Şen, Zengin ve Yusubov, 2015, s. 67). Finansal performans değerlendirme yöntemlerinden biri olan finansal tablo analizleri, hastane işletmelerinin finansal yapısını incelemeyi ve hastanelerin yönetiminde geleceğe yönelik kararlara yön vermeyi amaçlayan bir yönetim muhasebesi alt sistemidir. Finansal analizler, işletmelerin güçlü ve zayıf yönlerini analiz ederek geleceklerine yönelik sağlıklı ve akılcı plan ve politikalara olanak sağlar (Özgülbaş, 2009, s. 84).

Finansal tablolar farklı analiz teknikleri ile gerçekleştirilmektedir. Bu tekniklerden; trend (eğilim yüzdeleri) analizi, oran (rasyo) analizi, yatay analiz (karşılaştırmalı tablolar analizi) ve dikey analiz (yüzde metodu ile analiz) yaygın olarak kullanılmaktadır (Akdoğan ve Tenker, 2005, s. 555). Mali Tablolar Analizi raporuna² göre yatay analizler; cari dönem bilanço ve gelir tabloları bir önceki dönemle karşılaştırılmaktadır. Dikey analizlerde ise; bilanço ve gelir tablo kalemleri kendi grupları ve genel toplam içerisindeki yüzdesel değişimini göstermektedir. Bu çalışmada elde edilen verilere oran analizleri ve trend analizleri uygulandığından bu tekniklere izleyen başlıklarda ayrıntılı yer verilmiştir.

Oran (Rasyo) Analizleri

Oran analizleri; bilanço kalemlerinden olan aktif ve pasif ile gelir tablosu verileri arasındaki ilişkiyi yüzde birimleri ile ortaya koymaktadır. Bilanço ve gelir tablosu gibi mali tablolarının incelenmesi sonucu bir işletmenin likiditesi, operasyonel verimliliği ve kârlılığı hakkında fikir edinmenin nicel bir yöntemidir oran analizleri. Yatırımcılar ve analistler, geçmiş ve cari mali tablo kalemlerini inceleyerek şirketlerin mali sağlığını değerlendirmek için oran analizlerinden yararlanırlar. İşletmelerin oran analizleri ile ilgili veriler, bir şirketin zaman içinde nasıl performans gösterdiğini gösterebilir ve gelecekteki olası performansını tahmin etmek için kullanılabilirler. Oran analizlerine ilişkin veriler aynı zamanda bir şirketin mali durumunu sektörel ortalamayla karşılaştırırken, bir şirketin aynı sektördeki diğer şirketlere karşı durumunu ölçerek karar vericilere kanıta dayalı bilgi sunma olanağını da sunmaktadır (Bloomenthal, 2022).

Oran analizleri amaç ve fonksiyonlarına göre dört kategori değerlendirilmektedir. Finansal oran analizleri; Tablo 1’de de gösterildiği gibi likidite oranları, finansal kaldıraç oranları, faaliyet oranları ve kârlılık

² Mali Tablolar Analizi (2010). <https://isletme07.files.wordpress.com/2010/11/09-mali-tablolar-analizi-kapsamli-ders-notu.pdf>, Erişim Tarihi: 16.03.2023.

oranları şeklinde sınıflandırılmaktadır (Saraç, 2012, s. 9; Suarez vd., 2011, s. 421). Gelişmekte olan ÷lkelerde temel kabul görmüş oranlar da tabloda belirtilmiştir

Likidite oranları; şişletmelerin vadesi gelmiş kısa süreli borçlarını ödeme gücünü ve kabiliyetini gösteren oranlardır (Bloomenthal, 2022; Suarez vd., 2011, s. 421). Daha fazla likit varlığa sahip hastanelerin, daha yüksek geri ödeme olasılığı nedeniyle dış finansman bulma olasılığı daha yüksektir (Dong, 2015, s. 4). Ancak, aşırı dönen varlığın olması fonların atıl hale gelmesine ve dolayısıyla kârlılıkta erozyona yol açacağı endişesi dikkate alınmalıdır (Lee, 2015, s. 313).

Ödeme gücü oranları olarak da bilinen *finansal yapı (kaldıraç) oranları*, bir şişletmenin uzun vadeli borçlarını ve bu borçların faizini ödeme kapasitesini göstermektedir. Finansal yapı oranları; bir şişletmenin borç düzeyini şirketin varlıkları, öz sermayesi ile kazanç ya da gelirleriyle karşılaştırma imkânı sağlar. Finansal yapı oranlarında özellikle uzun vadeli borç miktarına odaklanılarak firmanın varlıklarının finansman kaynakları ele alınmaktadır. Dolayısıyla şişletmelerin sermaye yapısı hakkında veriler sağlayan kaldıraç oranları hastane finansmanının şişletme operasyonlarını ve sermaye yatırımlarına ilişkin kaynak kombinasyonu göstermektedir (Bloomenthal, 2022; Dong, 2015, s. 5; Suarez vd., 2011, s. 421). Finansal kaldıraç oranının yüksek olması, bir şişletmenin sermaye yapısındaki borç kapasitesi yüksekliğini göstermektedir (Dong, 2015, s. 6).

Verimlilik oranları şeklinde de tanımlanan *faaliyet oranları*; şişletmelerin sahip olduğu varlıklar ve yükümlülüklerinin verimliliğini gösterirken (Bloomenthal, 2022), *kârlılık oranları* şişletmelerin faaliyetleri sonucu ne kadar kâr ya da gelir elde edebileceğini göstermektedir (Bloomenthal, 2022; Suarez vd., 2011, s. 420).

Tablo 1. *Finansal Analizde Yaygın Olarak Kullanılan Oranlar*

Oran Grupları	Hesaplanış Şekli	Genel kabul görmüş oran	Kullanım Amacı
Likidite Oranları			
Cari Oran	Dönen Varlıklar/KVYK	1,5	İşletmenin kısa süreli borçlarını, ödeme gücü ile sermaye yeterliliğini ölçen oranlardır.
Asit-Test Oranı	(Dönen Varlıklar - Stoklar)/KVYK	1,0	
Nakit Oranı	(Hazır Değerler + Serbest Menkul Değerler)/KVYK	0,2	
Finansal Yapı Oranları			
Finansal Kaldıraç Oranı	Yabancı Kaynak/Pasif Toplamı	0,5	İşletmenin uzun süreli yükümlülüklerini yerine getirebilme yeterliliğini ölçen oranlardır.
Toplam Borçların Öz-Sermayeye Oranı	Yabancı Kaynak/Öz-Sermaye		
Kısa Vadeli Borçların Pasiflere Oranı	KVYK/Toplam Pasif		
Uzun Vadeli Borçların Pasiflere Oranı	UVYK/Toplam Pasif		
Maddi Duran Varlıkların Uzun Süreli Borçlara Oranı	Maddi Duran Varlıklar/UVYK	1,0	
Faaliyet Oranları			
Stok Devir Hızı	Satışların Maliyeti/Ortalama Stoklar	Oranın yüksek çıkması beklenir	İşletmenin sahip olduğu varlıklarının kullanım etkinliğini ve alacaklarını ne kadar sürede tahsil ettiğini gösteren ölçütlerdir.
Stok Devir Süresi	360/Stok Devir Hızı	Oranın düşük çıkması beklenir	
Alacak Devir Hızı	Net Satışlar/Ticari Alacaklar	Oranın yüksek çıkması beklenir	
Alacak Devir Süresi	360/Alacak Devir Hızı	Oranın düşük çıkması beklenir	
Varlık Devir Hızı	Net Satışlar/Aktif Toplamı	Oranın yüksek çıkması beklenir	
Maddi Duran Varlık Devir Hızı	Net Satışlar/Maddi Duran Varlık Toplamı	Oranın yüksek olması beklenir	
Kârlılık Oranları			
Brüt Kâr Marjı	Brüt Kâr/Net Satışlar	Oranın yüksek çıkması beklenir	İşletmenin performans etkinliğini ve kaynaklarını ne derece etkili kullandığını göstermektedir.
Faaliyet Kâr Marjı	Faaliyet Kârı/Net Satışlar	Oranın yüksek çıkması beklenir	
Net Kâr Marjı	Net Kâr/Net Satışlar	Oranın yüksek çıkması beklenir	
Öz-Sermaye Kârlılık Oranı	Net Kâr/Öz-Sermaye	Oranın yüksek çıkması beklenir	
Aktif Kârlılık Oranı	Net Kâr/Aktif Toplamı		

Kaynak: (Ağırbaş, 2016, s. 358-375); (Dang 2015, s. 6); (Elmas ve Ardic, 2018); (Jonny, 2016, s. 66-68); (Kızıl ve Aslan, 2019, s. 1788-1789); (Özgülbaş, 2009, s. 205)

Trend (Eğilim Yüzdeleri) Analizi

Eğilim yüzdeleri olarak bilinen trend analizleri; genelde uzun dönemi kapsayan tarihlerde gerçekleşen finansal tablolarda gözlenen artış ve azalışlar, seçilen baz yıla göre değişimi ortaya koymaktadır. İşletmelerin mevcut finansal durumunda dönemler arasında gözlenen iyileşme ve kötüleşme ile artış ve azalışlar hakkında yönetici ve karar vericilere kanıta dayalı bilgiler sunan (Mali Tablolar Analizi, 2010) trend analizleri, kurumların uzun dönem finansal yapılarını ortaya koyarak kanıta dayalı veriler sağlamaktadır. Bu durum, kalemlerdeki eğilimin tek tek analiz edilmesi yerine karşılaştırmalı olarak yorumlanması sonucu daha bilimsel sonuçların ortaya çıkmasına katkı sağlar (Tunçez, 2019, s. 179).

En az beş yıllık bir zaman diliminde trend analizlerin yapılması önerilmektedir. İşletmelerin kendi finansal verilerinin yıllar itibari ile değişimini esas alan trend analizinde baz alınan dönemin enflasyon gibi şoklardan arındırılmış normal bir yıl olması gerekmektedir. Aynı zamanda güvenilirliği riske atacağından en verimli yılın da baz olarak alınmasından kaçınılmalıdır. Değerlendirmeler yapılırken yüzde değişimle beraber kalemlerdeki tutar değişimlerinin de göz önünde bulundurulması önerilmektedir (Koçyiğit, Büyük ve Ertaş 2022, s. 168). Finansal eğilim yüzdeleri aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır:

$$\text{Eğilim Yüzdeleri} = \frac{\text{Analiz yapılan yıldaki kalem verisi}}{\text{Baz alınan yıldaki kalem verisi}} \times 100$$

Türkiye’de Yapılmış İlgili Çalışmalar

Finansal performansla ilgili farklı sektörlerde çok sayıda çalışma yer almaktadır. Sağlık yazın alanında finansal performans ile ilgili sağlık hizmetleri alt sektörüne ilişkin bazı çalışmalar da yer almaktadır. Bu araştırma ile benzer metodolojiye sahip çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Sağlık Bakanlığı verileri kullanılarak 1996-2000 yılları arasında bir kamu hastanesinin likidite, sermaye yapısı, faaliyet ve kârlılık oranlarına yönelik trend analizi çalışmasında Özgülbaş (2006), hastanenin nakit kalemlerini daha etkin kullanarak dönen varlık devir hızını artırması ve dönen varlık finansmanında yabancı kaynak kullanımının artırması gerektiğini vurgulamıştır.

Türkiye’de 1994-2005 yılları arasında 797 özel hastane sektörünün mali analizini ve finansal performansının incelendiği çalışmada (Özgülbaş, Koyuncugil, Duman ve Hatipoğlu, 2008) hastanelerin genel olarak likidite durumlarının beklenen düzeyde olduğu, finansman yapısı içinde öz kaynakların ağırlıkta olduğu ancak düşük düzeyde bir karlılık performansına sahip olduğu saptanmıştır.

Oran analizi ve karşılaştırmalı tablolar analizi yapılarak bir kamu hastanesinin finansal performans görünümünün irdelendiği çalışmada (Özer, 2012), hastanenin 2008-2010 yıllarına ilişkin bilanço ve gelir tablosu kalemlerinden yararlanılmıştır. Çalışmada; hastanenin alacaklarını tahsil etmede sıkıntı yaşadığı, öz kaynaklarla finansman yapısının güçlü olduğu ve 2019 yılı dışındaki yıllarda zarar ettiği saptanmıştır.

Ercan, Dayı ve Akdemir (2013) tarafından Kastamonu ili kamu hastanelerinin 2008-2012 yılları arası finansal performansları oran analizi yardımıyla değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmada beş yıllık süre boyunca faaliyet oranlarında iyileşme görülürken, karlılık oranında aynı başarının yakalanmadığı saptanmıştır.

Ümraniye Araştırma ve Uygulama Hastanesinin 2005-2008 yıllarına ait bilanço ve gelir tablosu kalemleri kullanılarak finansal performansın incelendiği çalışmada (Korkmaz ve Güney, 2013) karlılık oranlarında belirgin iyileşmelerin sağlandığı, stok hacminin genişlediği ve finansal açıdan herhangi bir olumsuz durumun yaşanmadığı gözlenmiştir.

Bir kamu hastanesinin 2005-2008 yıllarına ilişkin bilanço ve gelir tablosu verileri yardımıyla finansal performansının oran yöntemi ile analiz edildiği çalışmada (Korkmaz ve Güney, 2013) net işletme sermayesinde belirgin iyileşme sağlanmıştır, ancak likidite oranlarında kısmi azalış gözlenmiştir. Hastanenin karlılık oranlarında da yıllar itibari ile azalış yaşanmıştır. Analizin gerçekleştirildiği hastanede borçlanma oranının yüksek olduğu özellikle uzun vadeli borç düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Alparslan vd., (2015), Sağlık Bakanlığı il merkezindeki döner sermaye işletmesi bulunan hastanelerin 2008-2012 yıllarına ait bilanço ve gelir tablolarını kullanarak işletme sermayesi ile finansal performans arasındaki ilişkiyi oran analizleri ile ortaya koymuşlardır. Çalışmada, hastanelerin genel finansal performansının kötü olduğu ve çalışma sermayesi ile finansal performans arasında bir ilişkinin olduğu ortaya onmuştur.

TCMB hastane hizmetleri alt sektörüne ilişkin 2011-2013 yılları arasındaki finansal tablolarının oran analizi yöntemiyle incelendiği bir çalışmada (Karadeniz, 2016) sektörün varlık yapısının sabit varlık ağırlıklı olduğu, likidite görünümünün zayıf olduğu ve ağırlıklı olarak yabancı kaynaklarla finansmanın gerçekleştiği belirlenmiştir. Finansal riskin yüksek olduğu hastane hizmetleri alt sektöründe özellikle varlık kullanım oranlarından olan stokların etkin kullanılmadığı saptanmıştır. Ayrıca karlılık oranlarının sektörde zayıf olduğu sonucuna varılmıştır.

Bir kamu hastanesinin 2012-2014 yıllarına ait bilanço ve gelir tablosu verilerine dayalı oran analizi yapılarak finansal performansın analiz edildiği bir çalışmada (Alper ve Biçer, 2017) belirtilen dönemlerde hastanenin likit sıkıntısı yaşamadığı, net işletme sermayesinin yeterli olduğu, alacak tahsil süresinin kısa olduğu, stok devir hızının yüksek olduğu ve finansal yapının güçlü olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada özellikle üçün yılda karlılık oranında belirgin bir artış yaşandığı saptanmıştır.

Bülü vd., (2017), 2013-2015 dönemini kapsayan 43 kamu üniversitesinin finansal performansını oran analizi yöntemiyle değerlendirdikleri çalışmalarında söz konusu hastanelerin ciddi borç yükü içinde oldukları ve özellikle kısa vadeli borçlarını ödemede güçlük çektiğini vurgulamışlar. Hastanelerin stok ve alacak devir hızının düşük olması gelir ve gider dengesizliğine neden olduğu belirtilmiştir.

Aydemir (2018) tarafından TCMB hastane hizmetleri sektör bilanço istatistikleri kullanılarak 2013-2015 yıllarını kapsayan hastane hizmetleri alt sektörüne ilişkin finansal performansları oran analizleri ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada sektörün varlık yapısının duran varlık ağırlıklı olduğu, likidite durumunun orta düzeyde olduğu; ancak sektörün finansal yapısının borçlanma ağırlıklı ve öz-sermayenin zayıf olduğu bulunmuştur. Stokların etkin kullanılmaması ve alacakların tahsilinde gecikmelerin yaşanması nedeniyle varlık kullanım oranlarında genel kabul görmüş değerlerde olmadığı saptanmıştır. Ayrıca sektörün karlılık performansı analiz süreci içerisinde zayıf olmuştur.

Yiğit (2020) tarafından çok kriterli karar verme yöntemi olan TOPSİS yöntemi kullanılarak TCMB hastane hizmetleri alt sektörüne ilişkin 2009-2019 yıllarını kapsayan bilanço ve gelir kalemleri verilerine dayalı yapılan çalışmada yıllar itibari ile finansal sağlık düzeyinin kötüleştiği, finansal riskin önemli oranda kötüleştiği saptanmıştır. Geri ödeme fiyatlandırmasının maliyete dayalı olarak belirlenmesinin hastane sektörünü finansal açıdan sürdürülebilir kılacağı araştırmacı tarafından önerilmiştir.

Koçyiğit ve Kocakoç (2021) tarafından Sağlık Bakanlığı'na bağlı Ankara'da bulunan kamu hastanelerinin 2008-2017 yıllarını kapsayan dönemde finansal performanslarının belirlenmesi ve Kamu Hastaneler Birliği Genel Sekreterliği uygulandığı dönemlerin öncesi ve sonrası oran analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında analiz edilen hastanelerin likidite oranlarının kabul görmüş standarttan altında kalarak yıllar itibari ile düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşün genel sekreterlik döneminde daha belirgin olmuştur. Araştırma dönemi boyunca hastanelerin her yıl net zarar etikleri tespit edilmiştir.

CRITIC ve TOPSİS yöntemlerinin kullanıldığı ve TCMB tarafından yayımlanan 2009-2019 yıllarına ait mali tablolarındaki veriler işığında hastane hizmetleri sektörünün finansal performansının belirlendiği çalışmada (Erkili, 2021) finansal performansta yıllar itibarıyla yükseliş ve düşüşlerin yaşandığı tespit edilmiştir.

Işıkçelik, Durur ve Günaltay (2021) tarafından 2015-2019 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören hastanelerin finansal analizi DuPont yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmada hastaneler grubunun karlılık oranının 2019 yılı hariç diğer tüm dönemlerde negatif olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu hastanelerin ağırlıklı olarak yabancı kaynaklarla faaliyetlerini gerçekleştiği saptanmıştır.

Türkiye'de hastane hizmetleri sektöründeki firmaların finansal performanslarının covid-19 dönemiyle birlikte oran analizi ve çok kriterli karar verme yöntemlerinden olan WASPAS yönteminin uygulandığı çalışmada (Başaran ve Özdemir, 2022) sektörün likidite oranlarının düşük ve öz kaynakların yetersiz olduğu saptanmıştır. Çalışmada alacakların tahsili ve stok devir hızının arzulan düzeyin altında gerçekleştiği ve bazı yıllarda net zarar gözlenmiştir. Ayrıca alışmada Covid-19 salgınının hastane hizmetleri sektörünü finansal açıdan olumlu etkilediği ifade edilmiştir.

Avan (2023) tarafından TCMB verilerine dayalı yapılan trend analizi çalışmasında baz yıla kıyasla duran varlık ve öz kaynak düzeyinde sürekli bir artışın olduğu, dönen ve yabancı kaynakların bazı yıllarda düştüğü saptanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada oran analizleri ve trend analizleri teknikleri kullanılarak hastane hizmetleri alt sektörlerinin likidite durumları, finansal yapı, kârlılık ve faaliyet durumları değerlendirilmiştir. Trend analizleri; bir zaman serisi analizleri olup bir işletmenin birbirini izleyen dönemlerine ait finansal tablo kalemlerinin baz yıla göre gösterdiği değişimi incelemektedir. Oran analizleri ise; daha yaygın olarak kullanılan ve finansal tablolarda yer alan hesap kalemleri arasındaki basit matematiksel oranlamayı ifade etmektedir (Elmazs ve Ardıç, s. 113-130). Bu doğrultuda araştırmada, TCMB’nin 2009-2021 dönemlerine ait yayınlamış hastane hizmetleri alt sektörü (Q-86.1 kodlu sınıflandırma) bilanço ve gelir tablosu verilerinden yararlanarak sağlık işletmelerinin finansal yapıları analiz edilmiştir. Sektör bilançoları yardımıyla ilgili sektördeki işletmelerin gelişmelerinin izlenmesi ve kamuoyunun aydınlatılmasında kapsamlı ve düzenli bilgi sağlanmaktadır (Yılmaz ve Bolukçu, 2022, s. 108).

Hastane hizmetleri alt sektörü iki temel parametreden oluşmaktadır: Kısa ve uzun süreli hastane hizmetleri ile ihtisaslaşmış hastanelerin tıbbi, teşhis ve tedavi faaliyetleridir. Hastane hizmetleri alt sektörü faaliyetleri temel olarak hastanede yatan hastalara yöneliktir ve tıp doktorlarının doğrudan kontrolü altında gerçekleşen hizmetlerdir. Bu doğrultuda Q-86.1 kodlu sınıflandırmaya dâhil olan sağlık kurumları şöyledir (TCMB, 2022):

- *Tıp bekimleri ve para-medikal sağlık personelinin hizmetleri*
- *Radyoloji ve anestezi hizmetleri dâhil olmak üzere laboratuvar ve teknik hizmetler*
- *Acil servis hizmetleri*
- *Ameliyathane ve eczacılık hizmetleri, yiyecek ve diğer hastane hizmetlerinin sağlanmasına yönelik hizmetler*
- *Yatılı olarak kısırlaştırma ve doğumun sona erdirilmesi gibi tıbbi tedavileri sağlayan aile planlama merkezlerinin hizmetleridir*

Araştırmanın temel problem cümlesi; “TCMB hastane hizmetleri alt sektöründe yer alan işletmelerin finansal performansı yıllar itibarı ile nasıl bir değişime uğramıştır?” Bu amaç doğrultusunda tasarlanan çalışmada, gönüllülük esasına göre TCMB’ye veri transferini gerçekleştiren sağlık kurumlarının bilanço ve gelir tablosu kalemleri, oran analizi ve eğilim yüzdeleri teknikleri ile analiz edilerek yılları itibarı ile meydana gelen değişimler yorumlanmıştır. Araştırmada eğilim yüzdeleri analizinde 2009 yılı baz yıl olarak ele alınmıştır.

Bulgular

Hastane hizmetleri alt sektörü varlık ve kaynak yapıları ile finansal performansının oran analizi ve trend analizi ile değerlendirmesi Tablo 2’de verilmiştir. Hastane hizmetleri yapısal analiz tablosunu veren varlık ve kaynak yapıları sağlık kurumlarının genel görünümü hakkında veri sağladığından araştırma sürecinde önem taşımaktadır.

TCMB 2009-2021 dönemine ait ve 669 ile 2734 arasında değişen firma sayısı doğrultusunda yayınlamış hastane hizmetleri alt sektörüne ait yapısal analiz (varlık ve kaynak yapısı) incelendiğinde yıllar itibarı ile dalgalanmalar yaşanmasına rağmen dönen varlıklarda bir artış yaşanırken duran varlıklarda da bir azalış yaşanmıştır. İşletmelerin ağırlıklı olarak duran varlıkla çalışıyor olması, sabit sermaye yoğun yatırımlarda bulduklarını göstermektedir. Yıllar itibarı ile dönen varlıklarda artış her ne kadar işletmelere likidite bolluğunu yaşatsa da aşırı dönen varlığın olması fonların atıl hale gelmesine ve kârlılıkta azalmaya neden olacağı endişesini doğurmaktadır. Sektörün kaynak yapısı incelendiğinde ağırlıklı olarak yabancı kaynakla finansa edildiği bu finansmanın ise son yıllarda ciddi anlamda arttığı görülmektedir. Çünkü sağlık işletmelerinin öz kaynak yapısı baz yıla göre ciddi bir azalış trendine girmiştir. Bu durum, sektörün finansal riskini yükseltmektedir.

Sağlık işletmelerinin kaynak yapısının bazı yıllarda artış ve azalış trendine aykırı davranıldığı görülmektedir. Örneğin 2017-2018 yılları arasında kısa vadeli borçlar en yüksek seviyeye çıkarken, 2012 ve 2021 yıllarında uzun vadeli borçlarda ciddi anlamda bir düşüş yaşanmıştır. Kısa vadeli borçların yüksek olması sağlık işletmelerinin likidite sıkıntısını yaşadığı ya da borçlanma maliyetinin yüksek olabileceğini göstermektedir. Ayrıca borçlanma faizinin düşme olasılığı uzun vadeli borçlarda düşüşe neden olabileceği düşünülmektedir. Dönem net kâr ve zararı açısından bakıldığında özellikle işletmelerde son yıllarda (2019-2021) belirgin bir kârlılık yaşanırken; 2011, 2014, 2016 ve 2018 yılları faaliyet marjı negatif olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2). Bu durum, işletmelerin nakit sıkıntısı içinde olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

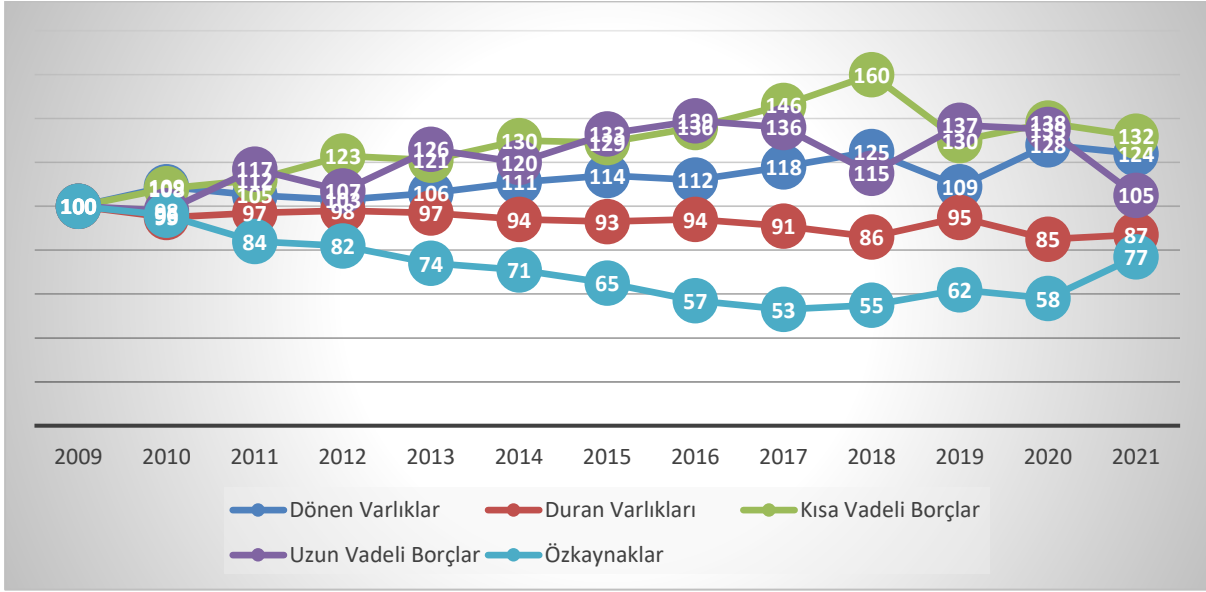
Söz konusu sağlık işletmeleri olduğunda karlılık yerine verimlilik esas alınmaktadır. Ancak yine de Tablo 2’de gösterildiği gibi özellikle son yıllarda sağlık işletmelerinin sahip oldukları varlıklarının kâr yaratmada etkin olduklarını göstermektedir.

Finansal tablo analizlerinde bilanço kalemlerinin oran analizi ve eğilim yüzdeleri yöntemleriyle değerlendirmenin yanı sıra net işletme (çalışma) sermayesinin de dikkate alınması sonuçların yorumlanmasına doğru katkı sağlamaktadır. Bu bakımdan araştırmada net işletme sermayesine ilişkin oran ve trend analizlerinin yer aldığı Tablo 2’de baz yıl dikkate alındığında 2010 yılı hariç genelde bir azalma söz konusu olmuştur ve bazı yıllarda negatif seyretmiştir (Tablo 2). Net işletme sermayesinde dönemler itibari ile bir azalışın gözlenmesi ve bazı yıllarda negatif seyretmesi (Alparslan, Gençtürk ve Özgülbaş 2015, s. 336) hastanelerin işletme sermayesinde sorun yaşandığı, likidite sorunu ve kısa süreli borçlarını ödeme bakımından güçlük yaşadıkları ve aynı zamanda kredibilitate bakımından negatif bir görünüm ortaya koyabileceğini göstermektedir.

Tablo 2. Yıllar İtibariyle Hastane Hizmetleri Yapısal Analiz Tablosu (%)

Bilanço Kalemleri	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Dönen Varlıklar	35,0	38,3	36,9	36,2	37,1	38,8	39,8	39,2	41,2	43,8	38,3	44,9	43,5
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	109	105	103	106	111	114	112	118	125	109	128	124
Duran Varlıklar	65,0	61,7	63,1	63,8	62,9	61,2	60,2	60,8	58,8	56,2	61,7	55,1	56,5
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	95	97	98	97	94	93	94	91	86	95	85	87
Kısa Vadeli Borçlar	29,1	31,3	32,6	35,8	35,1	37,7	37,6	39,7	42,6	46,6	37,9	40,3	38,5
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	108	112	123	121	130	129	136	146	160	130	138	132
Uzun Vadeli Borçlar	24,1	23,7	28,2	25,8	30,3	29,0	32,1	33,5	32,7	27,8	32,9	32,6	25,4
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	98	117	107	126	120	133	139	136	115	137	135	105
Öz Kaynaklar	46,9	45,0	39,3	38,4	34,6	33,3	30,3	26,9	24,7	25,6	29,2	27,1	36,1
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	96	84	82	74	71	65	57	53	55	62	58	77
Net işletme sermayesi	5,92	7,02	4,34	0,41	2,03	1,14	2,21	-0,53	-1,40	-2,81	-0,43	4,60	5,04
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	119	73	7	34	19	37	-9	-24	-48	-7	78	85
Dönem Net Kârı veya Zararı (Trend analizi)	100	35	-457	111	59	-13	30	-285	98	-342	184	599	1906
Firma Sayısı	669	861	964	1.210	1.836	1.797	1.853	1.882	2.000	2.302	2.525	2.642	2.734

Trend analizi yardımıyla bilanço kalemlerinin görselleştirildiği sonuçlar şekil 1’de belirtilmiştir. şekil incelendiğinde baz yıla göre hastane hizmetleri varlık ve kaynak yapısının son yıllar hariç özellikle kısa vadeli kaynaklar olmak üzere yabancı kaynak oranında bir artış yaşanırken, öz kaynak yapısında ise bir azalış yaşanmıştır. Yabancı kaynak ve öz kaynak arasındaki farkın en çok 2016-2018 yılları arasında olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Hastane Hizmetleri Varlık ve Kaynak Yapısına İlişkin Trend Analizi

Hastane hizmetleri alt sektörünün 2009-2021 yılları arasındaki finansal performansını ölçen likidite oranları, finansal yapı oranları, faaliyet ve kârlılık oranlarının oran ve trend analizi sonuçları Tablo 3’te gösterilmiştir. Kısa vadeli borç ödeme yeteneğini ölçmek ve işletme sermayesinin yeterliliğini belirlemek için hesaplanan likidite oranlarına ait oran ve trend analiz sonuçları incelendiğinde baz yıla göre likidite oranları alt parametrelerinin her üçünde genelde bir azalış yaşanmıştır. Likidite oranları bir işletmenin borç ödeme gücünü gösterdiğinden araştırmada elde edilen sonuç, sağlık işletmelerinin kısa vadeli borç ödeme gücünün çektığını göstermektedir. Ekonomik kriz gibi öngörülemeyen dışsal bir şokta ya da hastanelerin kendi içinde yaşayacakları bir sorun karşısında kısa vadeli borçlarını ödeyememe riski yüksek olabilir. Ancak son yıllarda ilgili kalemler baz yılın altında kalsa da yukarı yönlü bir artış gözlenmektedir.

Faaliyet yapı oranları, faaliyetlerin ne kadarının öz kaynaklarla ne kadarının ise yabancı kaynaklarla finanse edildiği hakkında bilgi vermekle birlikte kurumların uzun süreli borçlarını ödeme performansını göstermektedir. Ağırlıklı olarak yabancı kaynakla faaliyetlerini yürüten sağlık işletmelerinde toplam borç tutarı, sınırlı sayıdaki yıllar istisna olmak üzere sürekli bir artış eğiliminde olmuştur. Ancak finansal kaldıraç oranında, diğer bir ifadeyle yabancı kaynak finansmanı son üç yılda aşağı yönlü bir değişim yaşanmıştır. İşletmelerin uzun süre kredibilitesini ölçen ve uzun süreli kredi almak için teminat gösterebilecekleri maddi duran varlıkların olabileceğini gösteren maddi duran varlıkların uzun süreli borçlara oranı, baz yıla göre sürekli bir azalış göstermiştir.

Sahip olunan kaynakların etkinlik düzeyini gösteren faaliyet oranları, satışlar ya da hizmet sunumu ile aktif kalemler arasındaki dengeyi göstermektedir. Bu bakımdan faaliyet oranları, işletmelerin hizmet üretim sürecinde alacaklarını ne kadar sürede tahsil ettiğini ve varlıklarını ne derece etkin kullandığını gösteren ölçütlerdir (Ağırbaş, 2016, s. 368). Araştırma verileri dikkate alındığında (Tablo 3), stok devir hızında yaşanan düşüşe karşın stok devir süresinde yıllar itibarı ile genelde bir artış trendi yaşanmıştır. Ancak sağlık kurumlarında istenen stok devir hızının yüksek olmasıdır. Son yıllarda stok devir hızında belirgin bir azalışın yaşanması özellikle ilaç ve tıbbi malzeme hareketliliğinin düşük olmasıyla sonuçlanabileceğini göstermektedir. Son yıllarda gözlenen bu düşüş, yaşanan ekonomik darboğaza atfedilebilir.

Araştırmada alacak devir hızı genelde baz yıla benzer bir seyir izlerken özellikle son üç yılda stok devir hızının aksine artış trendine girmiştir. Sonucun yüksek çıkması alacakların kısa sürede tahsil edilerek bu fonların işletme faaliyetlerine özgülenebileceğini göstermektedir. Özellikle son yıllarda alacak devir süresinde gözlenen düşüş de bu olumlu duruma katkı sağlamaktadır. Ancak hastanelerin dönen ve duran varlıklarının ne kadar etkin kullandığını gösteren duran varlık devir hızında regresyonel (inişli-çıkışlı) bir seyir izlenmiştir. Duran varlık devir hızı, bir işletmenin duran varlıklarına yatırım yapma oranını göstermektedir. Tablo 3 incelendiğinde duran varlık devir hızında genelde baz yıla göre bir düşüş gözlenirse de son yıllarda bir artış eğilimine girmiştir. Yaşanan bu olumlu artış hastanelerin tam kapasiteye yakın çalıştıkları ve sahip olunan varlıklardan bir gelir sağlayabileceğini göstermektedir. Yaşanan bu artış aynı

zamanda sağlık kurumlarındaki poliklinik, klinik ve ameliyathane gibi faaliyetlerde, hizmet üretimine ilişkin olumlu gelişmelerin yaşadığını göstermektedir.

Finansal tablo analizlerinin son aşaması olan kârlılık analizleri, işletmelerin sahip oldukları öz sermaye, yabancı kaynak ve varlıklarını ne derece iyi kullandığını, gerçekleştirilen faaliyetlerdeki kârlılığı göstermektedir. Satış, kâr ve faaliyetler arasındaki ilişkiyi gösteren kârlılık oranları kalemleri, yıllar içerisinde dalgalı seyretmiştir (Tablo 3). Brüt kâr marjının aksine faaliyet kâr marjında baz yıla göre artış eğilimi gözlenmiştir. Maliyet ve üretim etkinliğini gösteren net kâr marjında ise 2011, 2020 ve 2021 yıllarında kayda değer bir artış yaşanmıştır. Benzer şekilde işletme ortaklarının sermaye kârlılık oranını gösteren öz sermaye kârlılık oranı ile aktiflerin etkinliğini gösteren aktif kârlılık oranlarında da 2011, 2016 ve 2020-2021 yılları arasında ciddi artış yaşanmıştır. Söz konusu yıllarda sermaye ve aktif karlılık oranlarında belirgin artışın yaşanması sahip olunan bir birimlik öz kaynak ve varlıklar ile daha fazla çıktı ürettiğini göstermektedir.

Araştırma kapsamında finansal tablolarda gözlenen tüm bu değişimleri tek bir nedene bağlamak yanlış yorumlamaya neden olacaktır. Üretim ve normal işletmelerin dışında sağlık işletmelerinin kendine has özelliklerinin olması ve sağlığın ağırlıklı olarak bir kamu malı olması gerçeği elde edilen sonuçları birçok faktörle yorumlamayı gerektirebilir. Sağlık hizmetlerinde talebin belirsiz olması, ülkede yaşanan makro iktisadi gelişmeler ve enflasyonist ortam, kamu sağlık işletmelerinde verimliliğin öncelmesi, covid-19 ve bileşenleri gibi öngörülemeyen şoklar ile içsel ve dışsal bir dizi gelişmeler araştırma bulgularını etkilediği varsayılmaktadır.

Tablo 3. Finansal Analiz Oranları ve Trend Analizi Bazı Yılı Sonuçları (%)

Oran Grupları	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Likidite Oranları													
Cari Oran	1,20	1,22	1,13	1,01	1,06	1,03	1,06	0,99	0,97	0,94	1,01	1,12	1,13
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	102	94	84	88	86	88	83	81	78	84	93	94
Asit-Test Oranı	1,07	1,11	0,99	0,87	0,92	0,90	0,91	0,84	0,83	0,80	0,82	0,92	0,88
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	104	93	81	86	84	85	79	78	75	77	86	82
Nakit Oranı	0,22	0,25	0,22	0,17	0,23	0,22	0,21	0,13	0,16	0,12	0,17	0,25	0,29
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	114	100	77	105	100	96	59	73	55	77	114	132
Finansal Yapı Oranları													
Finansal Kaldraç Oranı	0,53	0,55	0,61	0,62	0,66	0,67	0,70	0,73	0,75	0,74	0,71	0,73	0,64
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	104	115	117	125	127	132	138	142	140	134	138	121
Toplam Borçların Öz Sermayeye Oranı	1,14	1,22	1,55	1,60	1,89	2,01	2,30	2,72	3,05	2,91	2,43	2,69	1,77
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	107	136	140	166	176	202	239	268	255	213	236	155
Kısa Vadeli Borçların Pasiflere Oranı	0,29	0,31	0,33	0,36	0,35	0,38	0,38	0,40	0,43	0,47	0,38	0,40	0,39
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	107	114	124	121	131	131	138	148	162	131	138	135
Uzun Vadeli Borçların Pasiflere Oranı	0,24	0,24	0,28	0,26	0,30	0,29	0,32	0,34	0,33	0,28	0,33	0,33	0,26
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	100	117	108	125	121	133	142	136	117	136	136	108
Maddi Duran Varlıkların Uzun Süreli Borçlara Oranı	1,44	1,43	1,27	1,37	1,22	1,12	1,02	0,98	0,98	1,02	0,96	0,88	1,13
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	99	88	95	85	78	71	68	68	71	67	61	79

Tablo 3 Devamı. Finansal Analiz Oranları ve Trend Analizi Baş Yılı Sonuçları (%)

Oran Grupları	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Faaliyet Oranları													
Stok Devir Hızı	16,28	18,26	14,09	13,06	12,56	11,74	10,87	10,14	10,00	8,95	9,36	7,69	6,50
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	112	87	80	77	72	67	62	61	55	58	47	40
Stok Devir Süresi	22,11	19,72	25,55	27,56	28,66	30,66	33,11	35,50	36,00	40,22	38,46	46,75	55,38
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	89	116	125	130	139	150	161	163	182	174	211	250
Alacak Devir Hızı	4,44	4,49	4,50	4,47	4,45	4,20	4,05	4,19	4,34	4,67	5,13	4,99	5,94
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	101	101	101	100	95	91	94	98	105	116	112	134
Alacak Devir Süresi	81,08	80,18	80,00	80,54	80,90	85,72	88,88	85,92	82,95	77,09	70,18	72,14	60,60
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	99	99	99	100	106	110	1006	102	95	87	89	75
Varlık Devir Hızı	0,79	0,77	0,79	0,79	0,73	0,73	0,74	0,71	0,68	0,71	0,83	0,75	0,80
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	98	100	100	92	92	94	90	86	90	105	95	101
Maddi Duran Varlık Devir Hızı	2,28	2,28	2,22	2,25	2,19	2,27	2,26	2,16	2,12	2,47	2,62	2,60	2,76
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	100	97	99	96	100	99	95	93	108	115	114	121
Kârlılık Oranları													
Brüt Kâr Marjı	0,19	0,18	0,19	0,17	0,18	0,18	0,18	0,17	0,16	0,17	0,18	0,20	0,22
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	95	100	89	95	95	95	89	84	89	95	105	116
Faaliyet Kâr Marjı	0,06	0,04	0,06	0,05	0,07	0,07	0,07	0,06	0,06	0,07	0,08	0,11	0,13
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	67	100	83	117	117	117	100	100	117	133	183	217
Net Kâr Marjı	0,03	0,01	-0,08	0,02	0,01	-0,01	0,01	-0,02	0,01	-0,02	0,01	0,03	0,07
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	34	266	67	34	34	34	67	34	67	34	100	233
Öz Sermaye Kârlılık Oranı	0,04	0,01	-0,15	0,03	0,02	-0,01	0,01	-0,05	0,02	-0,06	0,03	0,07	0,13
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	25	375	75	50	25	25	125	50	150	75	175	325
Aktif Kârlılık Oranı	0,02	0,01	-0,06	0,02	0,01	-0,01	0,01	-0,02	0,01	-0,02	0,01	0,02	0,05
<i>Trend (eğilim yüzdeleri) analizi</i>	100	50	300	100	50	50	50	100	50	100	50	100	250
Firma Sayısı	669	861	964	1.210	1.836	1.797	1.853	1.882	2.000	2.302	2.525	2.642	2.734

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Doğru bilginin elde edilmesi ve bu bilginin karar alma süreçlerinde kullanılması işletmelerde giderek yaygınlık kazanmaktadır. Bu bağlamda hastanelerin finansal performansının önemli bir stok değişkeni olan finansal tabloların doğru yöntemlerle analiz edilmesi karar verme sürecinde avantaj sağlamaktadır. Finansal performans göstergelerinin belirleyicisi olan finansal tablolar; hizmet üretim sürecine ilişkin elde edilen verilerin sayısal olgu ve rakamlarla ifade edilmesinin bir göstergesi olup işletme için kritik başarı faktörleri olarak görülmektedir. Hastanelerin finansal performans kaynaklarını kontrol edilebilir şekilde yönetmeleri, finansal ve operasyon verimliliğinin sağlanmasıyla olanaklı olmaktadır. Etkin bir finansal kaynak yönetimi için sağlık kurumlarının kaynak ve varlık yapılarının iyi analiz edilmesini gerektirmektedir. Finansal tablolar; hastanelerin mali durumu ve faaliyet sonuçları hakkında bilgi veren tablolardır. Dolayısıyla bir hastanenin borçlarını ödeme gücü, uzun vadeli yükümlülüklerini yerine getirme yeterliliğine sahip olması, varlıklarının etkin kullanım düzeyi, öz-sermaye ve temin ettiği yabancı kaynakları ne ölçüde verimli kullandığını saptamak finansal performans tablolarından yararlanmayı gerektirmektedir.

Bu araştırmada TCMB sisteminde kayıtlı “Q-86.1 Hastane Hizmetleri Alt Sektörü” nün 2009-2021 arasında gerçekleşen bilanço ve gelir tablosu verileri kullanılarak hastanelerin finansal performansları

finansal oran analizleri ve trend (eğilim yüzdeleri) analizi ile incelenmiştir. Araştırma bulguları ve bu bulgular doğrultusunda bazı öneriler geliştirilmiştir. Araştırmada yabancı kaynak kullanım düzeyinin yüksek olduğu buna karşın ise öz sermaye yeterliliğinin düşük olduğu gözlenmiştir. Bunun sebebi son yıllarda borçlanma maliyetinin düşmesiyle beraber borçlanma maliyetinin öz kaynak maliyetine kıyasla düşük kalması gibi nedenlere dayandırılabilir. Özellikle ekonomik krizler, siyasi değişimler ve salgın gibi nedenlere karşı ortaya çıkabilecek şoklara karşı hastane hizmet sürecinin korunabilmesi adına sermaye yapısını öz kaynak lehine gözden geçirilmesi önerilmektedir. Kısa vadeli borçların ödeme kapasitesini gösteren likidite oranlarının yüksek olması beklenmektedir (Ağırbaş, 2016, s. 358). Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda her üç likidite kalemlerinin baz yıla göre düşük olmuştur. Dolayısıyla hastanelerin kısa vadeli borçlarını ödemeleri bakımından kaynak güçlü çektikleri söylenebilir. Nitekim net işletme sermayesi de değerlendirildiğinde sonucun değermediği görölmektedir. Dolayısıyla hastanelerin likit yapısının güçlendirilmesi önerilmektedir.

Çalışma durum oranları olarak da tanımlanan faaliyet oranları, sağlık hizmetleri üretiminde kullanılan varlıkların ne kadar verimli ve etkili kullanıldığını gösteren performans ölçütleridir (Ağırbaş, 2016, s. 366). Araştırma incelendiğinde stok devir hızının 2018-2021 yıllarında en düşük seviyede gözlenmesi, hem Kovid-19'a bağlanabileceği gibi son dönemde yaşanan ekonomik darboğaza da atfedilebilir. Söz konusu şoklar, bireylerin sağlık hizmetleri gereksinimlerinin ertelenmesine neden olarak hastanelerde ilaç ve tıbbi malzeme hareketliliğinin azalmasına yol ağığı düşünölmektedir. Bu durum stok devir hızının azalmasına neden olabileceği öngörölmektedir. Araştırma sonucuna göre; ticari alacakların vadesinde azaltmaya gidilerek tahsil gücünü artırması, stok ve alacak devir hızlarının artırılması ve duran varlık devir hızının gözden geçirilmesi önerilmektedir. Dengeli bir finansman için yabancı kaynaklarla finansman oranının yaklaşık olarak %50 olması beklenmektedir (Alparslan vd., 2015, s. 323). Ancak yıllar itibari ile sağlık işletmelerinin verileri incelendiğinde yabancı kaynakların ile öz kaynaklar arasındaki makas yabancı kaynakların lehine artış göstermiştir. Özellikle bu açık 2015-2018 arasında en yüksek seviye olmuş olup kabul gören standardın çok üstünde olmuştur. Bu durum hastaneleri finansal açıdan riskli kılmaktadır. Aynı şekilde varlık yapısı ve net işletme sermayesinde yıllar itibari ile gözlenen olumsuz trend, hastaneleri finansal açıdan riskli kılmaktadır. Finansmanda öz kaynak oranının artırılması ve net işletme sermayesini artıracak girişimlerin yapılması önerilmektedir.

İşletme giderlerinin kontrol edilebilir düzeyini gösteren net kâr marjı (Alparslan vd., 2015, s. 329), bu araştırmada oldukça düşük seyretmiştir. 2011, 2020 ve 2021 yılları hariç olmak üzere genelde baz yılın altında ve bazı yıllarda negatif olmuştur. Elde edilen bu bulgular, kamu hastanelerinin verimli olmaktan uzak olduklarını ve gelir-gider dengesinde belirgin sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Benzer durum öz sermaye kârlılık oranında da görölmüştür. Kamu hastanelerinde finansal performansın ölçölmesinde öz sermaye kârlılık oranının sıklıkla kullanılan bir gösterge olması (Cleverley, 1995) nedeniyle hastanelerin bu konuda daha temkinli olmaları önerilmektedir. Elbette kamu hastanelerinde önceliklendirilen kâr marjı değerdir ancak sağlık işletmelerinin kârlılık oranları yapılan bu araştırma ile faaliyet kâr marjı dışında genelde baz yıla göre düşük olmuştur.

Etik beyan

"Türkiye'de 2009-2021 Yılları Arasında Sağlık İşletmelerinde Gerçekleşen Finansal Performans Analizi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Çalışma kapsamında analize tabi tutulan TCMB'ye ait verilerin halka açık ve verilere erişim engelinin olmaması nedeniyle etik kurul izni alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değerildir.

Kaynaklar

- Ağırbaş, İ. (2016). *Hastane yönetimi ve organizasyon*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Akdoğan, N. ve Tenker, N. (2005). *Finansal tablolar ve mali analiz teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Alparslan, D., Gençtürk, M. ve Özgölbaş, N. (2015). Sağlık bakanlığı hastanelerinde işletme sermayesi ile finansal performans göstergeleri arasındaki ilişkinin analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Faköltesi Dergisi*, 20(1), 317-338.
- Alper, A., ve Biçer, E. B., (2017). Kamu hastanelerinde finansal performansın oran analizi ile ölçölmesi: Bir kamu hastanesi örneği. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18(2), 337-357.

- Avan, E. (2023). Hastane hizmetleri alt sektörünün finansal performansının trend analiziyle incelenmesi. *USAYSAD*, 9(1), 1-11.
- Aydemir, İ. (2018). Hastanelerde finansal performansın değerlendirilmesi: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası hastane hizmetleri sektör bilançolarında bir uygulama. *USAYSAD*, 4(2), 133-149.
- Başaran, G., ve Özdemir, M. (2022). Türkiye’de hastane hizmetleri sektöründeki firmaların finansal performanslarının covid-19 dönemiyle birlikte oran analizi ve WASPAS yöntemi ile belirlenmesi. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 8(59), 887-901. <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.62360>
- Bloomenthal, A. (2022). Financial ratio analysis: definition, types, examples, and how to use. Erişim adresi: <https://www.investopedia.com/terms/r/ratioanalysis.asp>.
- Bülüç, F., Özkan, O. ve Ağırbaş, İ. (2017). Üniversite Hastanelerinin finansal performansının oran analizi yöntemiyle değerlendirilmesi. *BMIJ*, 5(2), 268-281.
- Cleverley, W. O. (1995). Understanding your hospital’s true position and changing it. *Health Care Management Review*, XX, No 2, Spring.
- Demirgil, B., Şantaş, F. ve Şantaş, G. (2018). Sağlık harcamalarının ekonomik büyüme üzerine etkisi: Uygulamalı bir çalışma. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 388-398.
- Dong, G. N. (2015). Performing well in financial management and quality of care: Evidence from hospital process measures for treatment of cardiovascular disease. *BMC Health Services Research*, 15, 45. <https://doi.org/10.1186/s12913-015-0690-x>
- Elmas, B. ve Ardic, M. (2018). *Meslek yüksekokulları için mali tablolar analizi*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Ercan, C., Dayı, F. ve Akdemir, E. (2013) Kamu sağlık işletmelerinde finansal performans değerlemesi: Kamu hastaneleri birlikleri üzerine bir uygulama. *Asia Minor Studies Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 54-71.
- Erkılıç, C. E. (2021). Hastane hizmetleri sektörünün CRITIC temelli TOPSIS yöntemi ile finansal performansının değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 46, 63-84. <https://doi.org/10.30794/pausbed.865686>
- Işıkçelik, F. , Durur, F. ve Günaltay, M. M. (2021). Özel hastane finansal performansının dupont finansal analiz yöntemiyle değerlendirilmesi. *Alanya Akademik Bakış*, 5(2), 773-791. <https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.874789>
- Jonny, J. (2016). Efficiency analysis of financial management administration of ABC hospital using financial ratio analysis method. *Binus Business Review*, 7(1), 65-69. <https://doi.org/10.21512/bbr.v7i1.1456>
- Karadeniz, E. (2016). Hastane hizmetleri alt sektörünün finansal performansının incelenmesi: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası sektör bilançolarında bir uygulama. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 19(2), 101-114.
- Kızıl, C. ve Aslan T. (2019). Finansal performansın rasyo yöntemiyle analizi: Borsa İstanbul’da (BİST’de) işlem gören havayolu şirketleri üzerine bir uygulama. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 1778-1799. <https://doi.org/10.33206/mjss.467997>
- Koçyiğit, Ç. K., Biyık, E. ve Ertaş, Ş. (2022). Özel bir sağlık işletmesinin finansal performansının trend analizi ile değerlendirilmesi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 165-180. <https://doi.org/10.11616/asbi.1015793>
- Koçyiğit, S. Ç., Kocakoç, N. (2019). Ankara İli kamu hastanelerinin 2008-2017 dönemi finansal performans analizi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 1280-1293.
- Korkmaz, M. ve Güney, S. (2013) Hastanelerde mali performansın incelenmesi: Ümraniye araştırma ve uygulama hastanesi üzerine örnek bir uygulama. *Karadeniz Blacksea Chornoye More Dergisi*, 17(17), 148-164.
- Lee, M. (2015). Financial analysis of national university hospitals in Korea. *Osong Public Health and Research Perspectives*, 6(5), 310-317. <https://doi.org/10.1016/j.phrp.2015.10.007>
- Özgülbaş, N. (2006) Türkiye’de kamu hastanelerinin finansal durum değerlendirmede kullanabilecekleri bir yöntem: Trend analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 29, 129-139.
- Özgülbaş, N., Koyuncuğil, A. S., Duman, R. ve Hatipoğlu, B. (2008) Özel hastane sektörünün finansal değerlendirmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 40, 120-131.
- Özgülbaş, N. (2009). *Sağlık kurumlarında finansal yönetim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özer, Ö. (2012). Mali tablolar analizi: Bir hastane örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 6, 183-199.
- Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası/SES (2023). Genel merkez 2023 Sağlık Bakanlığı bütçe raporu. Erişim adresi: ses.org.tr/wp-content/uploads/2022/11/Genel-Merkez-2023-Saglik-Bakanligi-Butce-raporu.pdf
- Saraç, M. (2012). *Finansal yönetim*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Suarez, V., Lesneski, C. ve Denison, D. (2011). Making the case for using financial indicators in local public health agencies. *American Journal of Public Health*, 101(3), 419-425. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2010.194555>
- Şen, L., Zengin, B. ve Yusubov, F. (2015). Otel işletmelerinde finansal analizlere ilişkin bir örnek olay incelemesi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 3(1), 64-85.
- Tunçez, H. A. (2019). *TMS/TFRS ile uyumlu finansal tablolar analizi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. (2022). *Sektör bilançoları (2009-2021)*. Erişim adresi: <https://www3.tcmb.gov.tr/sector/#/tr>.
- Üstün, U. ve Uslu, Y. D. (2022). Türkiye’nin sağlık turizmde tercih edilme nedenleri üzerine bir çalışma: Medikal turizm endeksi. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 33, 344-353. Doi: 10.31590/ejosat.1020647
- World Tourism Organization/UNWTO (2019). *International tourism highlights*, 2019 edition, World Tourism.

Vlasiadis, K., Maisi, E., Patelarou, E. ve Patelarou, A. (2019). Strategies to enhance financial performance in hospitals. *International Journal of Nursing and Health Care Research*, 5(4), 1-7. <https://doi.org/10.29011/2688-9501.101299>

Yılmaz, F. Ö. ve Bolukçu, F. (2022). Hastanelerin finansal yapılarının değerlendirilmesi: T.C. Merkez Bankası hastane alt hizmetleri bilançosuna dayalı bir araştırma. İçinde P. Tüfenki (Edt.), *Sağlık bilimlerinde teori ve araştırmalar* (ss. 101-120), İzmir: Serüven Yayınevi.

Yiğit, V. (2020). Hastane hizmetleri alt sektörünün finansal performans analizi. *USAYSAD*, 6(3), 609-624.

EXTENDED ABSTRACT

A business's ability to survive, provide services and gain competitive advantage over other entrepreneurs depends on the accurate and effectiveness use of its assets and resources. Determination of change trends in the financial resources of healthcare establishments over time, contributes to strategic decision making. The balance sheet and income items of the hospitals contain financial performance indicators that can be introduced as the main critical success factors. Accordingly, it is possible to determine the asset and resource structure, operational processes and profitability status of hospitals by analyzing financial performance indicators. In the financial performance analysis of businesses, the indicators such as the liquidity status, solvency structure, profitability and efficiency status of the hospital services are widely used. Accurately determining these ratios, and analyzing them with appropriate techniques provides evidence-based data to businesses. Liquidity ratios are the basic ratios that measure the short-term debts, ability to pay, and equity structure of the enterprise. However, in liquidity ratios, which show the rate at which assets turn into cash, it is generally desired that these ratios are high. Measuring the ability of the enterprise to fulfill its long-term obligations, solvency structure ratios demonstrate the asset and resource structure of hospitals. The fact that the equity ratio is high and the leverage ratio is low in accordance reduces the need for liability dependence, resulting in a favorable outcome for health industrial enterprises. The operation ratios are the criteria that indicate the efficiency use of the assets owned and how long the receivables are collected. Yet, it is desirable to keep these ratios in balance. Lastly, profitability ratios, which are an important component of financial performance indicators, show the performance and resource utilization efficiency of health organizations. In this research, with the help of ratio and trend analysis techniques we evaluated liquidity status, solvency structure, profitability and efficiency status as well as assets and resource structure of hospital services sub-sectors. Thus, financial performance of health enterprises were analyzed by using the balance sheet and income statement data published regularly by the Republic of Turkey's Central Bank, between 2009-2021 period. It would be a correct approach to provide information about sector balance sheets. Sector balance sheets have been published since 1990, in order to monitor the developments regarding the companies in the real sector that shape the Turkish economy, providing comprehensive and regular information to the public opinion. The financial structure of the hospital services sub-sector- within the framework of the rules determined by the European Union Statistics Office (EUROSTAT)- is recorded every year in accordance with the NACE (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne) coding system. When data analyzed within the scope of research, in general, not a positive trend was observed accordance to in the balance sheet and income statement parameters over the years. While there was an increase in the current assets the opposite situation was observed in the fixed assets, and generally remained below the base year. Moreover, both short-term and long-term resources increased, but the increase was higher in short-term resources, so did net working capital shaped in this direction. However, hospitals' equity ratios remained far below the base year. Except for the last years, it has been determined that businesses have made a lost, yet especially in 2021, a tremendous net profit inflow has been experienced. When the findings are evaluated, the desired performance regarding the liquidity ratios has not been achieved over the years. The results were noted below the base year, in general. This findings reveal that health enterprises have difficulty in paying their short-term debts. As for efficiency ratios, the receivables turnover rate displayed a positive trend whereas inventory turnover rate was lower than the base year. The asset turnover rate, which shows how effectively the company utilizes its current and non-current assets, was also remained under the base year. Tangible fixed assets, which show investment in fixed assets and resource utilization capacity, have generally remained close to the base year despite the increase in recent years. Even though there were positive developments in the operating profit of the health enterprises analyzed in the study, the same situation showed a negative trend in the net profit rate. Yet, the equity profitability ratio of hospitals has shown an upward trend especially since recent years. In the light of the research findings, it is recommended to review the capital structure of the hospitals in favor of equity, strengthening the liquidity structure, increasing the stock and receivable turnover rates,

reviewing the fixed asset turnover rate, and considering the possible reasons for the profitability and effectiveness situations.